Број 53. У Новом Саду у петак 8. марта 1902 Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за празником.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 нов. на четврт године 7 круна. За Босну, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од нетка цена је: на цела година 8 круна, на целу годину 4 круна.

Појединим бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“, деоничарског друштва за издавање српских књига и новина, у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Појединн бројеви стају 10 потура.

Пустара Сириг.

У 51. броју „Заставе“ од ове године, било је речи о томе, да је савез наших земљорадничких задруга узео од наших народних фондова под закуп пустару Сириг, која има око 4.600 јутара. Узео ју на 12 година, за годишњу своту од 146.500 круна.

Писац оног чланка у 51. броју „Заставе“ веома је добро рекао:

„Наше задруге издржале су лицитацију са милијунарима и дале највећу цену. То је видите учинила сиротиња, кад се удружила. Мали људи постадоше велики, слаби постадоше јаки, чим се пустише у заједницу.“

Не мислим овде да испредам ову песму о снази задругарства. Не мислим да износим корист, коју су већ учиниле народу наше земљорадничке задруге, нити да описујем ову корист, коју могу да доносе у даљем развијању своме. Ми ту корист још нисмо у стању оценити.

Нико није могао ни да замисли, да ће наше земљорадничке задруге већ тако брзо постићи овако огромне успехе. Па нисмо у стању ни данас да замислимо, шта ће оне моћи учинити у даљем свом напредовању. Јер моћ задругарства и удружења огромна је и несавладива.

Дабогме, да ће требати рада, прегалаштва, свести, самопрегоревања, душевности. Нису ни досадањи успеси никли из земље. Требало је много воље, пожртвовања, труда појединаца, док смо дошли на данашњу меру. Без тога неће ићи ни од сад. Сваки појединац мора то да унесе собом у задругу и тек кад се то сабере добијамо ону велику моћ, која ће да ствара, подиже, поправља, шири, освешћава . . .

Но у овај мах не говорим даље о том. Мени је пред очима огромна пустара Сириг и све оно што се може на њој постићи за 12 година . . .

Нема сумње, да ће се пустара Сириг издати на мање комадиће српским земљорадничким задругама, које су у близини и имају рачуна да обрађују ту земљу. Задруге ће моћи доста јефтино, под повољним условима да добију ту земљу. И научиће се, да раде заједнички, да раде боље, са савршенијим справама и то ће их још јаче зближити и унапредити.

Овде ће бити међу појединим задругама натицање, која ће боље и савршеније сложиније. А колико знам, и савез ће у томе помоћи. Дознајем, да се ради на томе, да се на тој пустари подигне мало, угледно добро. Савез би се постарао, да се тај комад земље обрађује по најнапреднијем начину, са најзгоднијим справама. И чинио би покушаје са разним усевима, који успевају на тој земљи. И хватао би рачун: Шта се најбоље исплаћује?

Овако угледно добро не би може бити доносило у прво време, док се још проба, највећу добит, али би донело највећу корист свима задругама и околини.

Наш би свет видео, опипао, уверио се, шта је боље. И чим би он то видео, не би се више ни часа држао онога што је лоше. То би била школа, која је преко потребна нашем свету. Јер ми смо још мало коракнули. Имамо много да научимо. Оно, што је установила новија наука, ново искуство, то је нами још непознато. А у колико нам је познато из књига и предавања, ипак се не користисмо тиме, јер нисмо видели и опипали...

С тога би разлога било од неизмерне користи добро за углед на пустари Сиригу. Од неизмерне користи по земљорадничке задруге, од неизмерне користи по целу околину. А ми ако нећемо да пропаднемо, морамо ићи напред у обрађивању земље, морамо у том како је најбоље и најнапреднije, иначе — немамо будућности. Вредноћа и штедња није више довољна. Мора се данас знати и како треба радити, јер без тог више никако не иде.

Српска интелигенција и народ.

II.

А сад да пређемо и на нашу бољу половицу. И ту ћу бити кратак. Српкиња је по себи већ штедљива, вредна, али има једну велику ману — радо се кићурди. Свака хоће својим белилом и руменилом да је лепша него што ју је — и онако лепу створила мати природа. Свака радо мење — од госпођа — на себе свилу, кадифу, драго камење и злато. И то и сувише! да већ често смешна постаје. Па од кога види то Српкиња сељанка него од Српкиње варошанке од попадије и учитељице те од сеоске и варошке трговкиње. А кад би ове од тих тричарија које скупе новце стају а ништа не вреде — бар у пола одступиле, кад би ове својом природном бојом, својом скромношћу у свему Српкињи сељанки предњачиле, ја сам уверен да би се и ту диван преокрет постигао. Како би било, кад би чланице српских добротворних задруга, које је су се сада по свим већим српским местима организовале, мало о тој теми расправљале. Можда би се могао један закључак донети, да се све чланице носе униформу — та данас свет воли униформе — па да та униформа буде српско варошко одело — а како је дивно то одело, и како вечито траје; а по сели опет да буде стара народна ношња од домаће израде. Како би то подигло углед и укус српски, и како је то трајно и постојано, моди неподлежући.

У бившој Војводини отело је маха и још једно велико зло, система двоје деце! Колико ли пропадне зачедака бесрамним радом баба! Колико је Српкиња као мати једна од најблагороднијих жена, толико је лакомислена многа, да на савете баба гледа да се отресе од већег броја деце! Ју друго! Шта ће ти толика деца? Као да нису деца за човека сељака највећи благослов божји, па не за само сељака но и за сваког другог разумног човека. Та зар мора свако дете трговачко, чиновничко, свештеничко баш одати се научним сталежима? Зар не би давањем деце на савременитије занате као што су електротехника, архитектура, пиварство, машинско браварство и т. д. истиснули из наших крајева многог странца, а места која се добро плаћају и рентирају опет нашим силама испунили? Ту би морали и свештеници и учитељи и лекари и сви који за таке случајеве дознаду безобзирно прихватити најозбиљније мере и са придикаонице, и кроз суд и т. д.

Кад све ово сумирамо што сам досад казао, морамо признати да је српска интелигенција својим лошим примером завела и сељака и сељанку на странпутицу — и ако нехотице; и да је крајње већ време да та интелигенција — којој је љубав према роду свом не може одрећи, окрене другим спасоносним путем а тај би пут био овај:

а.) Да се српско друштво у вароши

ПОДЛИСТАК.

СРПСКО ЗАБАВИШТЕ У АДИ.

У »Застави« је било речи о српском забавишту у Ади, које је освећено на Нову Годину. Том приликом ондашњи уважени грађанин, ратар, и председник црквено школске општине Јаша Мркшић, држао је овај говор.

Драга браћо, миле сестре и мајке Српкиње!

Пре него што проговорим, у овом радосном часу, о самој ствари, питам вас, шта је најлепше у овом животу, на овом свету. Најлепше је бити Србин! А зашто? За то, што ни један народ до сад није толико претрпио и препатио до сад као Србин. Ни један народ нема толико својих заслужних синова, који за своју народност, веру и језик радише, страдаше, мученички своју душу и на коцу испушташе.

Ни један народ нема св. Саву. Божијим духом обдарен знао је створити и уредити народу своме цркву, школу и просвету. И то не мога до сад ничија сила порушити. Јесте, св. Сава је посејао семе просвете Српству своме, од које и ми данас жањемо плода. Па ако смо ради да и наши потомци жању, онда треба да његову засађену биљку негујемо. А где је засадио св. Сава ту биљку просвете. Та у срце, у груди Србинове! Па да рекнемо, да смо и ми удостојени те среће, да се и ми српски боримо за наше потомство, као што се наши дедови и прадедови борише за свој матерњи језик и веру православну, то ето учинисмо и ми, Учинисмо овом приликом данас, када већ неколико година радисмо, а нарочито прошле 1901. год. приступисмо, да почетком ове 1902. год. и то лицем на данашњи дан, на нову годину, отпочне сјати она светла звезда водилица среће Србинове, које ће га повести бољој будућности. А та звезда, браћо и сестре, то је српско забавиште, које данас овом приликом осветисмо.

У овом нашем забавишту неговаће се сјај и понос Србинов, у њему ће се наш малиша учврстити у вери да је Србин. Ако ко другче мисли тај се љуто вара. Ко мисли да је Српчету преče да прво учи туђ језик, па онда свој матерњи, не мисли добро. Јер ко се одаје већма за туђе, а своје непоштује, то није прави човек. Такав постаје равнодушан према свему, тај неће гинути за веру своју а за туђу још мање. И тај није ни прави домољуб, јер томе је све једно, које племе овлада државом, он ће се томе прилагодити.

Србин је до сад увек био веран Богу и домовини. Хоћемо ли да и од сад такав буде, учврстимо га у вери и Бога, омилимо му матерњи језик, очеличимо га поштењем. Па кад такав буде тежиће за правдом, знаће своје волети а туђе поштовати. Јер ко туђе не поштује неће ни свога имати. Ко за туђим пође, тај без свога кући дође. Који туђе потискује тај и своје изгуби. Тако је и код народа и у повесници светској има за то примера доста. Та где су негдашњи силни Латини? Силом су своје натуривали целој Европи па шта су урадили? Нестало је њих, нестало им племена. Раздробише се, преобразише се, нема их. Тако свако мора проћи, који ради против воље Божије и природе.

Србин то никад није желео ни радио. Од увек је своје волео љубио и ценио, а туђе поштовао, за то се одржао и одржаће се.

С тога миле мајке Српкиње, негујте наш мили подмладак духом правде и љубави. Српство нека му је прво пред очима и у срцу. Па кад је добар Србин, биће добар христијанин и Богу угодан, биће и добар држављанин, који ће знати чувати и бранити своју домовину. Жалостан је оно Србин и држављанин, који не љуби своје већ се заноси туђим. Јер као што се не даје кроз замрљано стакло на прозору чисто видети, ни у масленој свиленој хаљини поносити, тако се не може у оног Србина поуздати, којем је преče туђе до своје. И који тако јефтино напушта свој лепи језик и народност, тај ће без

скупља чешће на села и беседе, које не смеју дуже од 10—11 сати ноћи трајати, а где се не сме ни пити, ни картати, ни пушити.

б.) На тим селима да се увек поведе реч о каквој народној потреби. Ту би била интелигенција, која би теме расправљала, а за тим да се о њој поведе реч.

в.) Да људе, који се могу женити, а који су навршили 30 година, па се нису оженили, из тих друштава искључи, пак ма била то и највећа интелигенција.

г.) Да се у свакој сеоској цркви о новој години или о Духовима изнесу у прилици статистички податци кроз свештеника о кретању народа.

д.) Да се устројавају друштва умерености и против алкохола, као што је то у Београду већ са врло добрим успехом почето ове године.

е.) Да сви одбори, који приређују забаве увек означе тачно сат, кад забава има престати и да се онда куће разилазе безуветно сви гости.

ж.) Да се оснивају друштва за гимнастику и туристичка — разумимо заједничко путовање по Фрушкој Гори, Босни, Србији, Херцеговини и Далмацији и т. д.

з.) На селу да се приређују недељом народне игре, бацање камена с рамена, гађање у мишан а онда опет села.

и.) Да се честите а сиромашне матере (родитељи) које више од 5 деце имају свечано обдаре о Ускрсу и Божићу из црквених благајна где има расположива новца, и да друштва Српкиња нарочито при деленју дарова одликују такове сиромашке, те да се брину да се та деца у свет шиљу на изображење, а свештеници при годишњој статистици да увек са похвалом као узорне мајке истичу — ако су збиља такове — те честите Српкиње, а црквени одбори да сиромашне родитеље који имају више од 5 деце ослободе од сваког општинског прореза.

к.) Свештеници да настоје да се земљорадничке задруге оснивају, исто тако да се учитељи брину, да се мушки, а учитељице да се женски певачки зборови за црквено појање — па и светко певање — свако за себе устроје.

л.) По варошима морала би зрелија омладина — а богме и остарина — макар сваке друге недеље по једно поучно предавање — сваки из своје струке — за народ држати и свугда здравље и рад као основ сваке среће и напретка истицати.

м.) За школске премије нека се раздају деци књиге Матице Српске, из Коњевићеве закладе, и друге, које одговарају за децу.

н.) Из прилога који падају о црквеној слави, нек се купе из исте закладе књиге „Трудна жена“ и „Дете у првој години живота“, па са првом нек се обдари свака млада невеста о прстену, а са другом свако новорођенче при крштењу.

о.) Матица Српска требала би да изда једну књигу онакову, како ју је издала године 1885. хрватска влада „Упута у ратарство“ за народ.

Само би се та књига морала проширити још са 2 главе.

1.) О чувању здравља за сељака, кратко и јасно.

2.) О зидању здравих станова, које би све стручњаци написали, а језикознанци језик тачно прегледали.

Књига би та морала бити са сликама украшена и из 2 дела састављена, и што могуће јефтина. На концу књиге ваља додати попис најбољих књига српских и листова, из свију струка уз ознаку цене и места где излази и где се могу добити.

п.) Матица Српска треба сваких 10 година да изда преглед статистике свих места у Аустро-Угарској, или бар у Угарској (са Хрватском и Славонијом) где Срби живе, њин број сравнити са бројем страних елемената, и картом статистичком тих крајева. Кад би се уз то побележило српско становништво по постојећим податцима — шематизмима од ранијих година — имао би сваки члан Матице Српске прилике да прати напредак и назадак свог народа, а први и прави пут к познавању стања народног даје статистика.

Не сумњам, да ће други родољуби са већим искуством и познавањем народних мана и слабости и добрих страна наћи још и других и бољих средстава, али моја намера није ни била да ову тему исцрпим већ је моја жеља та, да српску омладину, српску интелигенцију, и мушку и женску упозорим на њене слабе стране, те да побудим размишљање родољуба и спремнијих и вештијих од мене о тој жалосној теми опадања бројног српског народа у бившој Војводини, па ко зна боље — родило му поље.

Н., 7. феб. 1902. Н.

Београд, 7. марта.

У клубу фузионаша дошло је до расцепа и несумњиво да ће се разбити фузија потпуно, а и влада поднети оставку. Ово није питање више месеци ил дана, већ само часова. Јуче у скупштини беху на дневном реду измене и допуне у закону о чиновницима грађанског реда по предлогу Стојана Протића. Узалуд је министар правде више пута тражио, да се решава за сада само његов предлог, а не заједно са предлогом Протићевим, који се односи и на министарску одговорност. Скупштина је ипак са 45 гласова против 36 решила, да се оба предлога заједно решавају и у исто време заједно о њима гласа. Тиме је министар правде претрпео потпун пораз. По себи се разуме, да су фузионаши напредњаци били уз њега, а фузионаши радикали против њега. Фузија се дакле распала, а и министарство ће без сумње поднети оставку.

У јучерашњој седници главног збора акционара Српске Банке, Љуба Живковић је одлучно напао Банку што попушта држави, њој даје онолико зајма колико то прелази снагу њену и због тога није у стању да помогне радиност и трговину. Банка није за то ту да држави даје зајма већ да помаже радиност и трговину.

Изборна борба

за српски народни црквени сабор.

Кандидација дра Јована Јовановића, Змаја, у Вршцу. Пишу нам из Вршца: Јавио сам Вам већ, да су чланови радикалне странке из Вршца имали конференцију, на којој су одушевљено истакли за посланичког кандидата за варош Вршац дра Ј. Јовановића, Змаја. Још су са те конференције умолили Змаја, да се прими те кандидатуре, а уједно известили о томе и управу српске народне радикалне странке. Наш дични Змај, као увек: скроман, обазрив, изразио је своју бојазан, да би му може бити здравље његово пречило, да врши своју посланичку дужност онако, како би он желео. Ту је своју бојазан истакао у писму, које је упутио на дра Славка Милетића, и које писмо гласи:

Каменица, 4. (10.) марта, 1902.

Велеуважени господине!

Примио сам много цењену понуду, радикалне странке, да се примим кандидатуре, за посланика вароши Вршца на предстојећем српском народном сабору.

Ја се бојим, да се Ваша добра воља није преухитрила, не узевши у рачун моје године, и моје стање здравља, због којег, већ више од по године никад из куће, не излазим.

Да није свега тога, ја бих Вам сад казао: „Хвала, браћо, на дичном ми поверењу, и примам се врло радо“. Ал овако, колико ми је тешко понуду Вашу не примити, још ми је теже примити је.

Још има времена; — и ја Вас молим, да се о ствари, још једаред добро посаветујете. Ја не знам, шта ми доноси дан, шта ноћ. И да ми остане овако, како је данас, не знам, би ли могао доћи у Карловце, а најмање погоршање мога стања, учинило би то апсолутно немогућим. Но, баш, да се и примим, па баш и да дођем на сабор, шта доносим тамо и у најбољем

икакве муке и силе још јефтиније напустити и туђе. Тај нема светиње, тај је равнодушан према свему!

Прави човек вером не преврће. Ено нам светла примера на ђакону Димитрији. Када га Турци, због вере и љубави његове према своме ухватише и на муке бацише, и попретише да ће га жива на колац натаћи, ако се не потурчи нехтеде ђакон Димитрије вером својом превртути ни језика свога матерњег напустити. И када га изведоше на губилиште, још га једном опоменуше да се добро промисли, да тако леп а млад не погине, већ да се потурчи. А он смешећи се, рече им: Ала Бога вам, Турци, умирул' кад год и Турци? Они одговорише: Умиру, но кад Бог нареди. Е па кад и ви мрете, кад Бог нареди, ја се потурчити нећу, кад и после мријети морам. Та мени је Бог наредио, да за своју веру морам умријети, и то сада, да се Српству вера прослави.

И несретници Турци натакоше ђакона Димитрија жива на колац. А нами оста тужан али светао спомен, да се дичимо и поносимо, док је света и века и Србина. То је доказ да Србина никад нестати неће, јер што га више муче и гоне, све је жилавији и дурашнији. И кад једног смакну остали су горди и поноситији. Ако неког поткупе благом или чашћу, остали су смотренији и опрезнији, не дају се, да их такав заводи.

Па ко нам може прави подмладак донети и очувати? Та нико други него мајке наших малишана! Нека их очеличе поносом својим именом и језиком српским. А ми родитељи, ђеде и очеви! Ми ћемо се старати да у будуће имају своје забавиште, из кога ће спремни у школу, где ће се учити поштовати Бога и веру, спремати за добра домољуба, да брани и чува језик свој и домовину своју. И коме можемо и треба да будемо благодарни, што смо доживели, да из наших средстава отворимо српско забавиште? Мислите л' ваљада, нами, који смо данас на управи? Не! Ми сви имамо да захвалимо нашим врлим и незаборављеним покојницима, који се постараше и основаше црквено школски фонд. Међу којима прва места заслужују негдашњи тутори, покојни Рада Николић и Рада Ковачев. Ја велим: Слава таквим покојницима! који у оно време везаше чворове на касу, штедише и основаше фондове и оставише их нами у аманет, да их чувамо умножимо, па и користимо се њима. И гле! Хвала свемогућем Богу, прва корист наша је отуда, потпомагање просвете наше у сваком погледу. И је ли било потребе, да нам наши стари кажу, шта да радимо са тим фондовима. Не! Урадисмо, што смо били дужни урадити и што дух времена од нас захтева. Урадисмо оно, што смо морали урадити, да будућности у очи погледати можемо.

И да би тој будућности још сигурније у очи гледали, то ми, молим вас дозволите, да и ја овде изнесем један предлог. А тај је: Да и ми овде, када овај час осветисмо наш мили расадник, уларимо темељ једној новој фундацији, која ће у даним приликама добро доћи нашим наследницима, и која би имала да буде стожер, а можда и покровитељ овог нашег рукосада. Нека носи име нашег забавишта. Па ако Бог и срећа даде, од овог нашег малог темеља, може временом бити велика зграда.

И пре него што завршим овај свој, у свом веку најлилији говор а у најрадоснијем часу, хоћу да пожелим вами свима и нашим милим малишама са њиховим забавиштем а нашим расадником сретан и добри час. Уједно молим нашег школског старатеља, да прими од мене 20 круна као поклон на фонд забавишни. Може бити да ће и друга браћа још овога часа који мање, који више приложити. Па и они, који немају порода а срећа их послужила са лепим имањем и капиталом, а осећају као и ја и веле: Та све што се српско зове, све је моје! тај неће никад заборавити на наш овај лепи рукосад. А када који ђедо дочека, да му се роди унуче првенче, сетиће се и приложиће на фонд забавишни. Наши наследници нека раде што смо и ми радили; чували и умножили, те их данас подижемо и потпомажемо, те славимо и хвалимо Бога.

случају? Чврсту, непоколебиву доследност своме дојакошњем, свагдашњем животу, старо многогодишње искуство, које можда не би било на одмет у конференцијалном саветовању? А је ли то, данас доста? — Вашем српском прегаоштву, треба заступник млађи, здрав, који би делотворније радио, на садашњем великом и тешком задатку. То иште дух радикалне странке то иште дух дичних Вршчана, код којих се наш незаборављени Милетић склонио у последњим годинама свога мученичког живота.

Са мном би се излагали могућности, да у најкритичније дане останете без заступника, да морате поново бирати.

Дужност ми је, да Вас обавестим о овоме, а у колико се са Вашом часном понудом одаје само признање мојој маленкости, ја сам препуно задовољан и захвалан на самој понуди.

Но, ако радикална странка, поред свега тога, налази битна рачуна, да остане при својој одлуци, — ја ћу се морати примити, скидајући са себе одговорност за све, лако могуће Ваше неприлике.

За то Вас, још једаред најискреније молим, промислите се добро; одбаците све друго на страну, и имајте пред очима једино практично схваћену корист народа у данашњим приликама. Па ако ми, што пре, телеграфишете: „Ми, по савету твом, прилазимо другом кандидату“, то ће бити крунисање почасти, коју ми дадосте понудом својом.

Са одличним поштовањем

Др. Ј. Јовановић „Змај“.

Чим је ово писмо приспело, сазвана је поново конференција радикалне странке, а о исходу њену, не може бити сумње. Др. Јован Јовановић је, не само као песник и књижевник, него и као човек и карактер толико уважен, његов политички рад толико светао, искуство његово тако велико, а поверење у народу толико огромно, несравњиво, да не само радикална странка, но и цео народ српски мора да затражи од њега у овим тешким данима и ову жртву. А тврдо смо уверени, да је он неће одрећи. Бог, а и ова народна ствар даће нашем дичном Змају снаге, да младићким жаром, који га никад није оставио, помогне народу своме.

О самој конференцији известићу Вас брзојавно.

Вршац 6. марта. (Брзојав). У данашњој конференцији радикалне странке закључено једногласно, да се умоли др. Јовановић, Змај, поново, да се прими кандидатуре. Говорници су истицали, како практично схваћена корист нашег народа захтева, да овај сабор поред жива Змаја, не буде без њега, без његова жарка родољубља и његова велика искуства. Одушевлење је велико. Сви су уверени, да ће наш дични Змај, примити се кандидатуре баш у толико пре, у колико ће му лично теже пасти ова жртва, коју приноси народу и народној ствари.

Политички преглед.

Српски буџет. Поднесен је српској скупштини буџет за годину 1902. По предлогу владином целокупан буџетски расход износио би (са накнадним тражењем) 73,474.534·54 динара а целокупни приход 72,845.081, дефицит 629.553·54. Одбор је пак предложио: целокупан расход 72,004.126·24, приход 70,565.981, дефицит 1,438.145·24 дин. Одбор је био учинио уштеду у расходима 2,150.000 динара, али је министар војни накнадно тражио још 1,028.000 динара, па је одбор дао 869.000 динара.

Г. г. Мил. С. Мостић, Ђ. Ж. Брачинац и Драгутин М. Поповић, чланови буџетског одбора у одвојеном мишљењу, тражили су: да се унесе и приход од новца датог Официрској Задрузи; да се укину сви државни фијакери; да се укину непотребна а скупа посланства у Паризу, Берлину, Риму и Атини (а шта ће у Букурешту); да се учини распоред по закону с чиновницима и министрима на расположењу, којих има на 40, који примају плату не вршећи никакав државни посао а расту им године службе за пензију (са свим оправдани захтеви).

Немачки канцелар у Риму. Из Рима јављају, да се тамо у главном свратишту спремају собе за немачког државног канцелара Билова. Мисли се, да канцелар долази у Рим због политичких ствари.

Спровађање реформа помоћу војске. Из Цариграда јављају, да је турска влада послала у Мађедонију и Албанију 35,000 војника. Султан је рад, да спроведе реформе у тим покрајинама помоћу војске.

Француски сабор. У седници од прошла уторника, приликом расправљања законског предлога о измени поделе изборних срезова, примио је сабор после дуже дебате са 298 против 237 гласова владин предлог, да од сад траје важност посланичког мандата шест година.

Рат између Енглеске и Транзвала. Енглеска влада траје врло тешке дане. Последњи тешки порази, који су задесили Енглезе у јужној Африци, изгледа да су од много већег значаја, но што износи енглеска влада. Неколико вести искрсоше у Лондону, које једна другу допуњују и доказују, да се нешто ново спрема. Тако сад јављају из Лондона, да је по све сигурно, да је лорд Улзел у врло важној ствари отпутовао у јужну Африку. Краљ енглески му је поверио, да или склопи мир с Бурима, или установи такав ратни план, помоћу кога би се што пре рату учинио крај. За овом вести искрсла је и друга, да је Кичинер због свога оронулог здравља тражио да се врати кући у Енглеску. С једне стране истина побијају ову вест, али се она при свем том упорно одржава. Трећа вест гласи, како су се чланови бурског изасланства поново молбом обратили на енглеску владу, да им дозволи да оду у јужну Африку, како би могли преговарати са бурским вођама. Познато је да енглеска влада није хтела дозволити ни једном европском црвеном крсту, да оде у бурску војску, и бурским рањеницима буде при руци. Јер је Буре прогласила ребелима и они се морадоше до сада борити без лечничке помоћи. Но од дан два долазе вести да је између Боте и Кичинера утаначен споразум, да Енглеска више не стреља бурске вође и војнике, и да дозволи да друштво црвеног крста буде Бурима на помоћи. И сада јављају како је црвени крст Низоземске поново тражио, да му енглеска влада дозволи, да оде Бурима и њиховим рањеницима буде на помоћи. Све ове вести пуштају из Лондона врло мирно и без икакве жучи. Све те вести јасно наговешћују, да енглеска влада почиње јако да попушта и да ће се догодити нешто важно на јужно-афричком бојишту. — Но и положај Енглеске доиста је врло јадан. Енглески краљ одустао је од свога намишљеног пута у Ирску, јер није сигуран, па сада је одустао и од своје намишљене посете некојим европским дворовима. Енглеска влада добро зна какво је зло расположење свију европских народа према Енглеској, због овог њеног непоштеног и отимачког рата, и она није смела да пусти свог владара на пут кроз Европу, јер рачуна да би се праведни гњев европских народа ма којом приликом излио у демонстрацијама или другом чему сличном можда и против самог енглеског владара. — Из Лондона јављају, да је са здрављем злогласног Цецил Родеса доиста врло критично и врло тешко да ће се предићи. — Још јављају да је генерал Метијен доста опасно рањен, јер му је бурска кугла размрскала чланак, на нози. — О новијим догађајима на бојишту не јављају енглески извештаји ништа.

Ко ће к'о Бог?

Господин А* седи за писаћим столом и пише. Ал зашто да кажемо баш господин А*?! Рецимо дакле господин Б* седи за писаћим столом и пише.

Пред њиме леже два писма. Једно од његова кројача из Темишвара, (шаље му рачун) а друго је од дра Вучетића из Н. Сада, шаље му понуду, да се прими кандидатуре за српски народни црквени сабор, са либералним програмом.

Господин Б*, је мало час одговорио кројачу. Шиље му 4 десетице и бурунтију: — Већ сам Вам писао, а и сад понављам, у оним тесним панталонама, нећу далеко доспети, једва могу да коракнем. А огрлица, како сте је Ви направили, стеже, те хоће да ме угуши. Аратос Вашег кроја и рада!

Онда се замисли, дуго, дуго, дуго, шта ће да одговори дру Вучетићу. Две се мисли боре у њему. Прва је: — Ја сам образован човек. О мени иде глас да сам народни пријатељ. Треба отворено да кажем народу, како мислим. А друга мисао му вели: — Зашто ја не би мало и обешењачки?! — Таква је политика.

И напослетку се реши. Седе и написа дру Вучитићу писмо, да ће се у свом срезу кандидовати за посланика. Што се тиче програма, он држи, да није потребно, да изјави јавно, да је либерал и ако ће ући на сабору у клуб либерални и усваја програм либералне странке. У оном крају су либерали и радикали сложно радили, па нека то остане и сад. Он ће дакле бити ван странака и сви ће гласати за њега. А кад се сврши, он ће уз Вучетића, јер је срцем и душом — либерал.

Написа тако и радост му испуни груди. И у напред се смешка, како ће они у Новом Саду казати о њему: Тај је баш мајстор. Стрпа писма у куверте, те пође по месту да говори о слози и како не треба да се цепамо на странке и идемо слепо за овим и оним.

Ко ће као Бог?!

Други дан добије др. Вучетић од г. Б. писмо са 40 форината. И помисли: Врло добро! Овај шаље чак и новаца за изборне трошкове. Но како се изненади, кад нађе у писму, да му не ваља ни крој ни израда, да у тим тесним панталонама неће далеко стићи и да ће га угушити огрлица и да је такав рад управо — безобразлук.

Др. Вучетић је испрва вртио незадовољно главом, јер је мислио да се то тиче његова рада и програма. Напослетку читај и други и трећи пут, те се досети у чему је ствар. Та ово писмо не иде њему, него је ту пометња. И одмах је знао и то, да је у друге руке доспело и писмо, које беше намењено њему. Те удри у жицу и јави г. Б. како стоји ствар...

Кад је кројач из Темишвара добио своје право писмо, те и он видео: у чему је ствар? дуго је вртео главом, шта све могу да учине учени људи и »пријатељи народа«, па онда рече: — Дакле не може се ићи у мојим чакширама нити се у њима може далеко стићи?! А зар може народ ићи и далеко стићи са оваким неискреним посланичким кандидатима? Како му ови кроје капу? И зар то није безобразлук?!

И на крају крајева би му јасно, шта значи оно »ван странака«. И би му јасно, да ће код сваког таког »ван странака и без програма, један део бирача бити — преварен.

Али ће ваљда сад и томе бити крај. — Ко ће као Бог?!

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. марта ове год. отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше поштов. претплатнике којима је крајем фебруара истекла претплата, да изволе исту за времена, за месец март обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Администрација „Заставе“.

† **Јован Ђорђевић (Сешин).** Прошле среде умр'о је у Н. Саду Јован Ђорђевић (Сешин), председник прве српске земљорадничке задруге новосадске. Био је сиромах, ал поштен и разборит. Има великих заслуга око оснивања те задруге, и био јој је искрен пријатељ. Умр'о је у 63. години живота. Био је скупштинар црквене општине новосадске, члан занатлијске ратарске читаонице. Одранио је и подигао Српству 6 синова и 2 ћери. — Лака му црна земља!

Српско народно позориште у Сентомашу. Пишу нам из Сентомаша: „Осам година дана како је

дружина српског народног позоришта последњи пут овде, код нас била. Тада је на жалост, толико штете имала, колико је сада сувишка. Кад се још у рачун узме, да је 300 круна за глумачки пензиони фонд пало, онда је премашен прошли дефицит.

На каси је пало заједно с претплатом 7701 кр. 20 пот., а пздало се 5523 кр. 20 пот., те је према томе сувишак 2178 кр.; томе још додати 300 кр. за глумачки пензиони фонд, онда је Сентомаш постигао леп сувишак од 2478 круна.

Да је којом срећом дворана већа, још би се и бољи успех постигао, јер, често није било места и публика се морала враћати кући.

Ово би био материјалан успех, а како сад изгледамо са моралним успехом?

У нашим српским листовима, па и у самом позоришном листу, осуђивали се разни комади, да нису за нашу публику, па према томе, нашло се у нашем местном одбору, људи, који су то мишљење и заступали, но нашло се и таквих људи, који се повлаче за неким велико-варошким животом, па противно томе судили и успели, да се баш ти комади код нас дају.

Дружини у почаст, приредио је одбор са грађанством опроштајно веће, на коме је г. А. Хаџић, бираним речима читао о уметности, како други народи разне гране уметништва потпомажу, шат се и ми Срби на њих угледамо. Ту се лепо проведосмо и испратили дружину за Сомбор, са жељом: До скора виђења".

Затресла се брда — родио се миш. Познато је, колико је много било говора о томе, да су неки завереници покрали у Трсту грдну количину динамита и закључили да баце у ваздух два аустроугарска убојна брода „Арпада" и „Хабсбурга". Познато је да су стигли из Поле и торпедни чамци, да гоне неку сумњиву лађу, на којој су завереници и т. д. Међутим сада јављају из Реке (Фијуме) како војни поморски кругови тврде, да су све те вести о завери претеране. Ту су вест по свој прилици пронели анархисте, да би заплашиле мало поморске власти. Цела ствар се састоји у томе, да је начелник Падове јавио управнику речком, како се у Падови основало анархистичко улружење, које је изаслао своје изасланизе у Реку, Трст и Полу, и које је наумило, да баци у ваздух арсенал у Поли аустроугарске ратно бродове. Али није истина, да су арнахисте учинили за то све припреме. Није истина ни то да су украли динамита и т. д. Заиста колико је мало журбе, страха и галаме а кад оно само је нешто шушнуло.

Против мађаризирања имена појединих места у Угарској. Јавили смо, да се у Дражђанима склопио одбор од угледних великих индустријалаца, и да тај одбор хоће да позове немачку владу, да ова спречи мађаризирање имена појединих места у Угарској. И то тако, да се у званичном општењу и у поштанском саобраћају све пошиљке, које се адресирају на помађарено име места, или дођу из таквих места, искључе из саобраћаја жељезничког и поштанског. А уз то, да се на њих метне цедуља с натписом крај имена места: Помађарено име! Пре је било немачко! Одбор је позвао и све саксонске и средњо-немачке творничаре, да му се придруже.

Болест грофа Лава Толстоја. Из Петрограда јављају, да је царев лечник, др. Бертензон, који је дуже време лечио Толстоја, изјавио, да је у пркос свим повољним вестима скоро извесно, да ће Толстој за кратко време умрети. По мишљењу др. Бертензона, Толстој ће живети још две недеље дана.

Богатуни Будимпеште. У Будимпешти сада је састављена листа вирилиста за ову годину. У тој су листи сви они порезници будимпештански, који плаћају годишње порезе више од 10.000 круна. Цела ова листа врло је занимљива. За сада ћемо напоменути само ово: Број оних који плаћају преко 10.000 круна годишње порезе износи 73. Они плаћају годишње порезе 1 милион, 339 хиљада 640 круна и 10 потура. И од њих су само 28 хришћана а 45 Чивута. Мала ствар, ал велико зло.

Варшавски шпијун. Варшавске новине доносе о познатом шпијуну Гриму, да је он годишње добивао од немачке владе 12.000 марака у име редовне плаће, а за ванредне услуге, посебне награде. Грим је могао без препона непосредно да разговара са повереницима страних сила. Међу тим руски официри су упућени били од војног министра, да дају страним повереницима лажне нацрте, како би их завели. И мислило се, да и Грим тако чини, али он је на место лажних, давао праве планове немачкој влади.

Енглески краљ и Французи. Познато је да је енглески краљ хтео да походи европске државе. Данас доносимо у „Застави" а у зачелу „Рат између Енглеске и Транзвала", да је одустао од тога свога пута а и зашто. Из Лондона јављају, да је енглески краљ хтео да походи и Француску. У једном париском листу Дрима је написао чланак, да ће његови једномишљеници дочекати енглеског краља са мачијом музиком. И краљ енглески не сме се на то потужити, ако буде демонстрације против њега, јер му стоји од воље, да остане и код куће. Толико је у Француској огорчење против Енглеске, због њеног пљачкашког, непоштеног и дивљачког рата против Бура.

Лоповска дружина у школи, У једној престоничкој основној школи искључено је ових дана пет ученика, који су били чланови лоповске дружине, која је имала једанаест чланова и до сад извршила 40 крађа. Због тога су од ових малих лопова искључили ону петорицу и ову пресуду изрекли пред свима ученицима те школе. Школски одбор, кад је изрекао ову пресуду, одлучио је, да се преда варошком представништву меморандум, у којем се међу осталим препоручује, да варош подигне поправилиште, у којем би се спасли ови покварени дечаци. А у свакој школи да се удеси соба, где би боравила преко дана она деца, чији су родитељи по читав дан заузети послом.

Време. Очекивати је топло време, а местимице кишу.

Вода. И Дунав, и Тиса и Сава опадају.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ".

Стигли 7. марта.

Будимпешта. Министар финансије Лукач поднео сабору законски предлог о конверзији државних дугова. Моли сабор да штампа тај предлог и упути га финансијском одбору. Сабор пристаје. Продужује се расправа о буџету земљорадње. Сви говорници Хертеленди, Мајер, Карађи, Барош и Седеркењи траже, да се раскине уговор с Италијом у погледу увоза вина.

Берлин. У Москви је ухапшен 21 официр, што нису хтели да заповеде својим војницима да првом приликом пуцају на раднике и ђаке ако би било немира.

Познањ. 650 великих ђака Словена, а нарочито Пољака, искључено је у Познању и Шлезији са великих школа.

Београд. Већина скупштинска изјаснила се против министра правде и стога Вујићева влада поднела је оставку.

Трговина.

НОВИ САД, 7. марта 1902. год. Пшеница прве квалитете фор. 9·10—— н. Пшеница средња фор. 8·80—90 н. Пшеница лакша роба фор. 8·60—70 н Наполица ф. 8·— н. Јечам фор. 5·80—6 — новч. Зоб фор. 6·80—7·— нов. — Кукуруз у зрну фор. 4·70—80 н.

Маст 52 фор. Сланина сува 52 фор. дебела пушена 52 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	35—36 нов.	живе мере
„ средњи . .	33—34 нов.	
„ лаки . . .	30—32 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	24—26 нов. по клгр.
Јагњци	5—12 по пару фор.
Овци .	—— по пару фор.

Стање воде под Новим Садом.

6. марта било је	2·72 мет.
7. марта било је	2·68 мет.

*

Званичне белешке будимпештанске берзе.

6. (19. марта.)

Поред добре понуде а боље прође цена је непромењена. Продато је на 17.000 метарских центи.

Пшеница банатска, нова, квалитет по хектолитру од 76. до 80· цене од 50 килограма од 9 кр. 15 пот. до 9 кр. 45 п. потиска нова, квалитет по хектолитру од 76 до 79 цена од 50 килограма од 9 кр. 25 пот. до 9 кр. 60 п.; пештанска, нова, квалитет по хект. од 75 до 80, цена од 50 килограма од 9 кр. 20 пот. до 9 кр. 50 п.; бачка, нова квал. по хкл. од 76 до 79, цена од 50 кр. од 9 кр. 20 п до 9 кр. 45 п.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 7 кр. 35 п. до 7 кр. 55 пот

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 5 кр. 75 п. до 6 кр. 20 п

Зоб, цена од 50 кгр. од 7 кр. 55 п. до 7 кр. 70 н.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од — кр. — п. до — кр. — п.

Репица, цена од 50 кгр. од — кр. — пот. до — кр. — пот.

Проја, од 4 кр. 50 п. до 5 кр. — п.

Маст, 58 кгр. 56 кр. — п. до 56 кр. 50 п.

Сланина, 50 кгр. 46 кр. — п. до 47 к. — п.; сушена — кр. пот. до — кр. — п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од 14 кр. 25 п. до 20 кр. 25 п.; славонски пекмез 50 кгр. 19 кр. — п. до 19 кр. 50 п. српски пекмез 17 кр. 50 п. до 17 кр. 75 п.

Изашла је из штампе књижица:

ГОРАК ШЕЋЕР.

ШАЉИВЕ ПРИЧИЦЕ И ЦРТИЦЕ

од **Ј. Т.**

Ова је књижица веома укусно израђена, износи три штампана табака а има у њој 23 шаљиве причице и цртице, које се односе на предстојеће изборе за наш народно-црквени сабор.

Садржај је: Неће бити добро! — Лов на свештенике. — Прича о лији. — „Заборавност" патријарха Бранковића. — И мачку и голуба. — Ново гнездо. — Да га обријемо... — Благовештенски ручак у Карловцима. — Сигурни знаци. — Украдене чаше. — Захвалан коњ. — Патријарх Георгије у слави својој. — Ко је то? — Проказао га земљотрес. — Је ли прошао вашар? — Енглези у Карловцима. — Док се стезао колан... — Нема сапуна. — Коме не могу ништа. — Како се људи прежу у таљиге. — Не може да се сети. — Навика. — Три кокошке.

Цена је књижици 20 пот. (10 новч.). Препродавци добијају 33% рабата, но поштарину плаћају сами.

У Новом Саду, 7. марта 1902.

С поштовањем

Коста Лера.

ОГЛАСИ.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

ЛУКЕ С. ЂОРЂЕВИЋА

У РУМИ

потребује два спомоћника, који говоре српски, немачки и мађарски. Ступити могу одмах. 139 1—3

ОБЈАВА.

Митровачка српска црквена општина издаје

2 ОГРОМНА ДУЋАНА,

који сада сачињавају

* 1 ДУЋАН *

са 4 велика излога и 2 улаза, са 2 пространа магацина скопчана са дућаном и уласком у подрум и таван.

Дућан је згодан нарочито за кожарску трговину у великом, која обухвата цео Срем и која и данас постоји у истом дућану од пет година дана, а који се налази на најлепшем месту, до српске православне св. цркве, а у новосаграђеном **„СРПСКОМ ДОМУ".**

Дућан се издаје 14. августа по новом календару 1902.

У **МИТРОВИЦИ,** 24. фебруара (9. марта) 1902.

Др. АЛЕКСАНДАР пл. РОКНИЋ,

122 3—3 председник црквене општине.

ЗА ИЗДАВАЊЕ.

ГОСТИОНИЦА

КОД

„ЗЛАТНОГ БУРЕНЦЕТА"

у Темеринској улици

са пространим двориштем, шупом и шталом издаје се од **1. маја** т. г. под закуп.

Иста кућа је веома згодна и за какву фабрику или индустријско подузеће, а може се под веома повољним условима и прекупити.

Ближа извешћа даје

Српска Задруга за међусобно помагање и штедњу

128 3—3 у Новом Саду.

ПРЕУЗИМАЊЕ

ФРИЗЕРСКЕ РАДЊЕ.

После дугогодишње праксе по престоницама Бечу и Пешти, преузео сам радњу Лазара Велицког у Дунавској улици бр. 21. Извештујући о томе поштовано грађанство Нов. Сада, слободан сам још напоменути, да сам изучен специјалиста у сечењу косе и браде. Молећи поштовано грађанство, да ми поклони своју пажњу и увери се о мојој способности.

У НОВОМ САДУ, 2. марта 1902.

С одличним поштовањем

130 2—2 **Трива Машић, фризер.**

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.